

**Výzkumný ústav pícninářský, spol. s r. o. Troubsko
Zemědělský výzkum, spol. s r. o. Troubsko**

Uplatněná certifikovaná metodika

11/10

**Metodika hodnocení rodu svazenka
(*Phacelia* Juss.)**

Mgr. Helena Hutýrová

Ing. Pavlína Minjaríková

Ing. Jan Pelikán, CSc.

Ing. Daniela Knotová

Duben 2010

Realizační výstup výzkumného záměru MSM2629608001 „Geneticko-šlechtitelské a technologické aspekty trvale udržitelného pícninářství“ a Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin a agrobiodiversity.

Metodika schválena Ministerstvem zemědělství České republiky.

**Výzkumný ústav pícninářský, spol. s r. o. Troubsko
Zemědělský výzkum, spol. s r. o. Troubsko**

ISBN: 978-80-86908-21-2

Obsah

Abstrakt	3
Klíčová slova.....	3
Abstract	3
Key words	3
Úvod	3
Cíl	3
Obecná charakteristika hodnocených druhů:	
Svazanka vratičolistá (<i>Phacelia tanacetifolia</i> Benth.)	4
Svazanka shloučená (<i>Phacelia congesta</i> Hook.).....	5
Způsob hodnocení	6
1. morfologické znaky.....	7
2. biologické znaky	12
3. hospodářské znaky	14
Závěr	18
Srovnání „novosti postupů“ oproti původní metodice, případně zdůvodnění, pokud se jedná o novou neznámou metodiku	18
Uplatnění metodiky	18
Seznam použité literatury	19
Přehled dosud publikovaných prací	20

Abstrakt

Metodika je zaměřena na popis a hodnocení kolekce genetických zdrojů svazenky vratičolisté (*Phacelia tanacetifolia* Benth.) a svazenky shloučené (*Phacelia congesta* Hook.) v porostu a v individuální výsadbě. Hodnoceny jsou znaky morfologické, biologické a hospodářské. Metodika je určena především pracovníkům státní správy (ÚKZÚZ), dále šlechtitelům a v neposlední řadě i řešitelům Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin a agro-biodiversity. Na základě uvedené metodiky lze hodnotit také některé z ostatních druhů rodu *Phacelia*.

Klíčová slova: *Phacelia tanacetifolia*, morfologické, biologické a hospodářské znaky, popisné deskriptory, klasifikátor, kolekce genetických zdrojů

Abstract

The methodology is aimed at description and evaluation of species *Phacelia tanacetifolia* Benth. and *Phacelia congesta* Hook. genepool by descriptive attributes in growth and in individual outplanting. Assessed descriptors are divided into three groups of traits: morphological, biological and economic. Targeted user group are staff of the state administration (Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture), breeders and researchers, particularly collection curators of the National Programme on Conservation and Utilization of Plant Genetic Resources and Agro-biodiversity. Selected another species of *Phacelia* sp. genus can be evaluated by this methodology.

Key words: *Phacelia tanacetifolia*, morphological, biological and economic traits, descriptor list, plant genetic resources collections

Úvod

Rod *Phacelia* patří do čeledi stružkovcovitých (*Hydrophyllaceae*) a obsahuje přes 400 druhů (<http://www.itis.gov/>; <http://www.ars-grin.gov/cgi-bin/npgs/html/splist.pl?9189>; http://zipcodezoo.com/Plants/P/Phacelia_cicutaria_var._hispida/). Zástupci rodu pocházejí ze západní části Severní Ameriky. V České republice je rod zastoupen druhem svazenka vratičolistá (*Phacelia tanacetifolia* Benth.). Do Evropy byla introdukována v roce 1832 jako velmi dobrý zdroj nektaru pro včely (Petanidou 2003). V České republice je uvedena na seznamu druhů v dotačním titulu na meziplošiny (Příloha č. 5 k nařízení vlády č. 242/2004 Sb.).

Společný katalog odrůd druhů zemědělských rostlin EU uvádí 26 kultivarů a katalog OECD 24 kultivarů svazenky vratičolisté. V České republice je 6 registrovaných kultivarů. V české kolekci, za niž zodpovídá VÚP Troubsko, je evidováno 29 položek a všechny jsou dlouhodobě uloženy v genové bance ve VÚRV, v.v.i. Praha.

Pro hodnocení a porovnání jednotlivých kultivarů je nezbytné mít soubor deskriptorů, které by definovaly jednotlivé morfologické, biologické a hospodářské znaky. Pro tuto plodinu však neexistuje klasifikátor, popřípadě minimální sada deskriptorů na národní (<http://genbank.vurv.cz/genetic/resources/>) ani na mezinárodní úrovni. Z tohoto důvodu jsme přistoupili ke zpracování metodiky, která by měla posloužit pracovníkům státní správy (ÚKZÚZ), dále šlechtitelům a v neposlední řadě i řešitelům Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin a agro-biodiversity k hodnocení kolekcí uvedeného rodu.

Cíl

Cílem předkládané metodiky je umožnit odborníkům, pracujícím s druhem svazenka vratičolistá, popřípadě s dalšími zástupci rodu *Phacelia* sp. (státní správa, šlechtitelé, výzkum), spolehlivé a srovnatelné hodnocení materiálů.